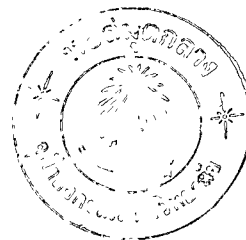

ความเป็นมาของปัญหา

1.1 สาเหตุที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เลือกทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เริ่มสนใจบทพระนิพนธ์ของพระราชวรวงศ์เชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ (น.ม.ส) เมื่อศึกษาอยู่ชั้นปริญญาตรี ขณะที่ศึกษาอยู่ปีสุดท้ายผู้เขียนได้อ่านบทพระนิพนธ์ของพระองค์อย่างละเอียดหลายเรื่องด้วยกัน เช่น พระนลคำฉันท์ ถนกนคร สามกรุง จดหมายจางวางหว่า เป็นต้น ในเวลานั้นตั้งใจเรื่อง "พระนลคำฉันท์" มากเพราะผู้เขียนรู้สึกว่าเป็นฉันท์ที่อ่านง่ายที่สุด และไพเราะที่สุดเท่าที่เคยได้ศึกษาวรรณคดีประเภทฉันท์มา ขณะอ่านแทบจะไม่รู้สึกว่าการอ่านคำประพันธ์ประเภทนี้ท้อ เพราะฉันท์ของพระองค์แม้ว่าจะทรงนิพนธ์ไว้ถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์อย่างเคร่งครัด แต่ก็มีลักษณะคล้ายกับกลอน คือประกอบด้วยสัมผัสพยางค์และสัมผัสสระ เช่นเดียวกับกลอน ทำให้ฉันท์ของพระองค์มีเสียงไพเราะ รื่นหู บทพระนิพนธ์เรื่อง "สามกรุง" เป็นเรื่องที่ผู้เขียนชอบมากที่สุดที่ทรงใส่อารมณ์ขันไว้ ตอนทรงพรรณนาถึงปลาชนิดต่าง ๆ ในกาพย์เห่เรือของพระเจ้าเอกทัศ ซึ่งเป็นบทพรรณนาที่แตกต่างจากการพรรณนาที่กวีอื่นเคยกระทำมา ภาคผนวกในสามกรุง ทำให้ผู้เขียนสนใจในข้อคิดเห็นของพระองค์เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องภาษาและวรรณคดี และรู้สึกว่าพระองค์ทรงมีความคิดบางอย่างที่เป็นของพระองค์เองจริง ๆ ซึ่งแตกต่างจากข้อคิดเห็นของกวีอื่น ผู้เขียนชอบเรื่อง "จดหมายจางวางหว่า" มากตรงที่ทรงสามารถใส่อารมณ์ขันของพระองค์แทรกไว้ในคำสั่งสอนของจางวางหว่าที่มีต่อบุตรชาย กล่าวได้ว่าเป็นคำสอนที่น่าอ่านและสนุกที่สุด หากที่ใครจะสั่งสอนได้เหมือน เพราะปกติคำสั่งสอนย่อมเป็นงานเป็นการ อ่านแล้วเหมือนอ่านตำรา นอกจากอารมณ์ขันแล้วส่วนโวหารในจดหมายจางวางหว่ายังเต็มไปด้วยข้อเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยที่น่าฟัง บทพระนิพนธ์เรื่องอื่น ๆ ที่ผู้เขียนได้อ่านภายหลังผู้เขียนก็พบว่า มีลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้แทรกอยู่ทั้งสิ้น สรุปแล้วบทพระนิพนธ์ของพระองค์ล้วนแสนอ่าน น่าศึกษาค้นคว้า ดังนั้น เมื่อผู้เขียนมีโอกาสเขียนวิทยานิพนธ์ จึงเลือกเขียนเรื่องบทพระนิพนธ์ของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ (น.ม.ส.) เพื่อศึกษาให้เห็นชัดเจนว่า เหตุใดบทพระนิพนธ์ของพระองค์จึงน่าอ่านและเป็นที่ยกย่องในวงวรรณคดีไทย

เหตุนี้จึงได้ประกาศหนึ่งที่ทำให้เขียนต้องการคนควาเกี่ยวกับบทพระนิพนธ์ของ
กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ก็คือยังไม่มีผู้ใดศึกษากันความากอน มีนักเขียนหลายท่านเหมือนกันที่
เขียนหนังสือแนะนำกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ให้เป็นที่รู้จักแก่อานโดยทั่ว ๆ ไป แต่ท่านเหล่านั้น
มิได้เขียนในแง่ที่ผู้เขียนตั้งใจจะเขียน หนังสือที่แนะนำอานให้รู้จักกับพระนิพนธ์ของ น.ม.ส.
เท่าที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่าปีสาระสำคัญ คือ

"ชีวิตและงานของ น.ม.ส."¹ ผู้แต่ง คือ ประพัฒน์ ศรีณรงค์ ผู้แต่งได้
เล่าพระประวัติของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์อย่างละเอียด พร้อมทั้งไต่ถามคำกล่าวของบุคคลต่าง ๆ
ที่เขียนไว้เกี่ยวกับพระองค์มาเขียนลงไว้ด้วย เช่น คำกล่าวของนายตำรา ณ เมืองใต้ และ
ม.ร.ว. สุนนชาติ สวัสดิ์กุล เป็นต้น นอกจากนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงบทพระนิพนธ์เบ็ดเตล็ดของ
พระองค์ เช่น นิทาน ปาฐกถา ฯลฯ โดยเอาเนื้อเรื่องของแต่ละเรื่องอย่างย่อ ๆ ตอนท้าย
ของหนังสือเล่มนี้ ผู้แต่งกล่าวถึงบทพระนิพนธ์ยิ่งใหญ่ 3 เรื่อง คือ พระนลคำฉันท์ สามกรุง
กนกนคร โดยเอาเนื้อเรื่องแต่ละเรื่องอย่างย่อ ๆ พร้อมทั้งยกตัวอย่างบางตอนจากพระ
นิพนธ์ทั้ง 3 เล่มนี้ ประกอบด้วย

"ชีวิตและงานกวีเอกของไทย"² ผู้แต่ง คือ สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร ผู้แต่งได้
กล่าวถึงพระประวัติของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์โดยย่อ แนะนำบทพระนิพนธ์เรื่องสำคัญ ๆ เช่น
พระนลคำฉันท์ กนกนคร สามกรุง เป็นต้น โดยการบอกที่มาของเรื่องนั้น ๆ พร้อมทั้งเอา
เรื่องโดยย่อ บางครั้งก็ยกบทพระนิพนธ์บางตอนประกอบด้วย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ประพัฒน์ ศรีณรงค์ ชีวิตและงานของ น.ม.ส. (พระนคร : คลังวิทยา 2504)

² สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร ชีวิตและงานกวีเอกของไทย (พระนคร : ผ่านฟ้าพิทยา
2508) หน้า 493 - 528

• สิบสองกวี¹ เป็นหนังสือรวบรวมผลงานบางตอนของกวี 12 ท่าน พ.ณ. ประมวลมารค เป็นผู้รวบรวมและได้นำตัวอย่างบทพระนิพนธ์ของกรมหมื่นพิทยาลงกรณมาลง เรื่องที่เห็นว่าสำคัญมาลงไว้ เช่น กษยัเหเรื่อ สามกรุง กนกนคร พระนลค่านันท์ โดยเลือกเอาเพียงบางตอนเท่านั้น พ.ณ. ประมวลมารคมีใจเขียนบอกความใด ๆ แทรกไว้เลย เป็นบทประพันธ์ของกวีล้วน ๆ

1.2. สิ่งที่ต้องการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทพระนิพนธ์ของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้เขียนมีใตมุ่งศึกษาบทพระนิพนธ์แต่ละเรื่องอย่างละเอียด แล้ววิจัยเป็นเรื่อง ๆ ไป หรือนำบทพระนิพนธ์ของพระองค์ไปเปรียบเทียบกับผลงานของกวีใด ผู้เขียนเพียงแต่จะพยายามดึงลักษณะรวม จากบทพระนิพนธ์เองพระองค์ออกมาเพื่อให้เห็นว่า ลักษณะการนิพนธ์ของพระองค์เป็นอย่างไร จึงทำให้พระองค์ได้รับการยกย่องจากผู้อ่านโดยทั่วไปว่าทรงเป็นกวีเอก วรรณคดีที่คั่นนั้นกล่าวไควว่าจะต้องมีเนื้อเรื่องและวิธีการเขียนดี แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนจะมุ่งพิจารณาค่านวิธีการเขียนเป็นสำคัญ เพราะถึงแม้ว่าเนื้อเรื่องเหมือนกัน ผู้เขียนต่างกัน ก็ยังมีวิธีการเขียนที่ต่างกันเรื่องหนึ่งจึงอาจจะดีกว่าอีกเรื่องหนึ่งได้ ทั้งนี้ เพราะผู้อ่านวรรณคดีมีใตมุ่งอ่านเนื้อเรื่องเท่านั้น วรรณคดีประเภทอิงพงศาวดาร เช่น ดิลิตตะเลงพ่าย สามกรุง นั้นผู้อ่านโดยทั่วไปรูเรื่องพงศาวดารตอนนั้น ๆ อยู่แล้ว แต่ผู้อ่านตะเลงพ่ายและสามกรุงไควหลายครั้งโดยไม่เบื่อหน่ายก็เพราะศึคใจใตส่วนนวนโวหารและวิธีเขียนของกวีผู้นิพนธ์นั่นเอง

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เสนอจะค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการนิพนธ์ของ กรมหมื่นพิทยาลงกรณตามหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. ลักษณะภาษาที่ทรงใช้
2. ส่วนนวนโวหารต่าง ๆ
3. คำประพันธ์ทรงกำหนดเกณฑ์ขึ้นเองและ
4. ข้อคิดเห็นขององค์ผู้นิพนธ์ที่ปรากฏอยู่ในบทพระนิพนธ์ ในแง่ภาษาและวรรณคดี

¹ พ.ณ. ประมวลมารค [ม.จ. จันทรจิรายุวัฒน์ รัชนี] (ผู้รวบรวม) สิบสองกวี (พระนคร : แพรพิทยา 2510) หน้า 537 - 91